

Český Senát křísí snahu chránit hotovost i právo být offline

- CZ24 News | 19. listopadu 2023

ČESKO: Skupina senátorů po čase opět vyrukovala s návrhem, který se na české politické scéně objevuje průběžně. Prosazují právo člověka být osvobozen od povinného využívání digitálních prostředků, jinými slovy možnost být offline a platit v hotovosti. Podle nich by se tato práva měla objevit v ústavě, respektive v Listině základních práv a svobod. Nápad dlouhodobě rozděluje společnost, podobný návrh kupříkladu Senát letos v únoru zamítl jen o jeden hlas.

Podle 17 senátorů aktuální návrh reaguje na připomínky k původnímu záměru. „Právo na hotovost ustavujeme jako součást širšího práva být osvobozen od povinného využívání digitálních prostředků,“ uvedl za předkladatele v tiskové zprávě místopředseda Senátu Jiří Oberfalzer (ODS). Podotkl, že s původním návrhem se Senát neztotožnil rozdílem jediného hlasu.

„Naším cílem je chránit menšinu, která odmítá z různých důvodů elektronizaci anebo jen některé její projevy,“ uvedla k ambicím novely senátorka Jitka Chalánková z klubu ODS a TOP 09. Novela podle ní vytvoří „ostrov pro elektronické neplavce“. Nikdo podle senátorky nesmí být zákonem nucen používat různé elektronické sítě a úložiště, včetně internetu, mobilu nebo platební karty. Stejně tak by občané měli zůstat chráněni před zřizováním datových schránek nebo plošnou elektronickou evidencí tržeb. Návrh podle předkladatelů obsahuje jasné vymezení situací a výjimek, kdy je elektronizace logická a žádoucí, například u elektronických obchodů.

Zastánci platby v hotovosti již dříve vyzvali ministerstvo financí, aby navrhlo příslušnou změnu zákona o oběhu mincí a bankovek, avšak neúspěšně. Senátoři proto navrhli úpravu, která podle nich zaručí lidem svobodu před zbytečným usměrňováním a vnucováním moderních technologií.

„Navrhovaná úprava lidskou svobodu chrání, rozhodně ji nesvazuje. Nové technologie se ale mají do praxe prosazovat svou kvalitou, spolehlivostí a přitažlivostí, nikoli státním donucením,“ doplnila Chalánková.

Předseda senátní ústavní komise Zdeněk Hraba z klubu ODS a TOP 09 uvedl, že zakotvení ochrany hotovosti je spjato se svobodou volby a práva na soukromí každého občana. Poukázal na tendence omezovat hotovostní platby pod různými záminkami. „Pokud chceme zachovat svobodnou společnost, nesmíme těmto snahám podlehnout,“ dodal.

Jde o svobodu

Dlouhodobě je pro zakotvení platby v hotovosti Jan Vobořil, advokát a výkonný ředitel neziskové organizace Iuridicum Remedium. „Povinnost přijímat hotovost je už dnes součástí našeho právního řádu. Problém je, že dvě klíčové instituce, ČNB a ministerstvo financí, se nemohou shodnout, jak tuto povinnost vykládat ve vztahu ke smluvní svobodě. Naštěstí se nedávno podařilo obě instituce dotlačit k dohodě na nutnosti vyjasnění a zajištění vynutitelnosti této povinnosti v komplexní novele zákona o oběhu bankovek a mincí plánované na rok 2023,“ uvedl pro redakci.

Podle něj je vhodnější jednoznačná úprava zákona, a nikoliv novela ústavy. Silnější pozice hotovosti v legislativě je ale třeba, míní. „Jde o stabilizační faktor pro společnost a různé krize. O své zkušenosti s několikadenním výpadkem platebních terminálů by mohli vyprávět třeba „bezhotovostní“ Švédové. Jde ale i o svobodu člověka. O svobodu nenechat se šmírovat bankami či státem, nebo prostě o

svobodu zvolit si z různých důvodů život bez bankovního účtu," míní.

Hotovost má nefér výhodu

Naopak jednoznačně proti je prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Tomáš Prouza. Podle něj žádný problém s platbou hotovostí neexistuje a hotovostí navíc platí čím dál méně lidí.

„Když se v obchodech nebo v restauracích dívám na to, jak důchodci platí chytrými hodinkami, jak už téměř nikdo nenosí tlusté peněženky a jak lze elektronicky přispět už i při charitativních sbírkách pořádaných na ulici, říkám si, že pokud už tedy chceme lidem mluvit do toho, jakým způsobem mají platit, potřebujeme přesný opak – zákonný nárok na to, aby vedle hotovosti vždy existovala nějaká možnost elektronické platby," myslí si.

Takový zákon by mohl počítat s platbami kartou, bankovním převodem, případně naskenováním QR kódu, myslí si Prouza. Podobný nápad měli letos v létě někteří podnikatelé, když se v tuzemsku rozjela diskuze o mizejících terminálech a naopak přibývajících cedulích s nápisy „pouze hotovost“.

„Neformální diskuze se o tom vedou celkem intenzivně, protože ten současný stav donutil řadu lidí o tomto přemýšlet," sdělil dříve redakci člen představenstva Hospodářské komory nebo Asociace malých a středních podniků a živnostníků Luboš Kastner.

Podle něj je třeba si připustit, že svět se masivně změnil, obchodníci ale odmítají jít vstříc potřebám zákazníků. „Je otázkou, jestli by se ten současný stav neměl změnit. Hotovost má vlastně nefér výhodu vůči už dominantnímu způsobu digitálních plateb. Když má to právo hotovost, dejme ho i digitálním platbám. Vůbec nic se nezmění, jenom se bude reagovat na moderní způsob života, který lidé žijí," míní.

Prouza s ním souhlasí. „Letošní horké léto přineslo, jak patrně, velmi speciální soutěž – jakou největší blbost zkusit narvat do ústavy. A ochrana placení hotovostí bojuje o čelné umístění," uvedl.

„Technologických řešení je hodně a rychle klesá i jejich cena, takže většinou je už elektronická platba levnější než práce s hotovostí. Obecně platí, že zákazník má mít na výběr, jak za nákup nebo službu zaplatí. A regulace musí být nastavena tak, aby chránila poctivé podnikatele, nikoliv zlatokopy," dodal Prouza.

Právo platit v hotovosti si nicméně v červnu uzákonilo Slovensko, podobná úprava se chystá v Rakousku. V rámci Evropské unie se řeší právo na odpojení, které má chránit zaměstnance v jejich pracovním volnu a dát jim možnost odpojit se od telefonu nebo počítače. Právo na digitální integritu bylo zase na základě referenda zakotveno do švýcarské ústavy. O lepší ochranu práv před nucenou digitalizací usilují také spotřebitelské organizace a další nevládní organizace, které se zabývají ochranou lidských práv nebo digitálním vyloučením.

[ZDROJ](#)